

ידיעון תחום תומכי חינוך והוראה

חדשות תחום תומכי חינוך והוראה

- עמותות תומכי ההוראה חוברות למרכזי הפסגה ומוזמנות להתארח בהם בהתאם לפניות המרכזים

- תפקידו של מנהל ההתנדבות ברשות הורחב, והוא יוביל את השמת תומכי ההוראה ברשות. [מצ"ב הגדרה מעודכנת](#)

- מתנדבים מ"ידיד לחינוך" הוצמדו למורים בעלי מוגבלויות, מגמה שתרחב לקראת שנה"ל תש"פ

- יחידות מיקרודיגטציה להכשרה מקוונת במגוון תחומים נפתחו לטובת תחום תומכי החינוך וההוראה. יחידות ייעודיות נבנות בימים אלו במטרה להעשיר את הכרות המתנדבים עם מערכת החינוך ואתגריה

- נקבעו ימי עיון מחוזיים להכשיר את המתנדבים לעבודה בהתאם לעקרונות רפורמת ההכלה

- פורום "גופים מפעילי מתנדבים" נפגש על בסיס דו חודשי ללמידה ודיון

- הוקדם פורום של מתנדבות המלווה את פעילות היחידה

- נבנית תוכנית ייעודית להפעלת סטודנטים כתומכי הוראה כחלק מיישום [חוק המאפשר לקבל נ"ז עבור התנדבות](#)

אפריל 2019, ניסן תשע"ט

דברי פתיחה – שמואל אבואב, מנכ"ל משרד החינוך

"לְעִזְרַת הָעָם! לְעִזְרַת הָעָם! בְּמָה? אֵל-תִּשְׁאָלוּ - בְּאִשֶּׁר נִמְצְאָה! בְּמִי? אֵל-תִּבְדְּקוּ - כָּל לְבוּ יִדְבְּנוּ! מִי צֶרֶת הָאֵמָה בִּלְבָבוּ נִגְעָה - הַמַּחֲנֶה יֵאָסֶף, אֵל-נֶא נִבְדִּילֵנוּ!" (חיים נחמן ביאליק, אודסה, 1900)

שותפים יקרים שלום,

אכפתיות, מעורבות בחיי הקהילה והחברה והתנדבות, הן ערכי יסוד אליהם אנו מחנכים את ילדינו.

השורשים של עמדה זו נטועים עמוק: במקורות היהודיים מובע רעיון מרכזי, לפיו הבריאה נבראה כך שאין אדם היכול לספק כל צרכיו לעצמו. תמיד יזדקק לעזרת אחרים. בכוונה נברא האדם חסר ביכולותיו, כדי שיהיה תמיד האחד משלים את השני.

הדברים נכונים כאמור לכל תחומי החיים ובפרט לנושא החינוך. שכן החינוך מעולם לא היה מטלתם של המורים והמחנכים בלבד. זו משימת חיים והיא מוטלת על כל אחת ואחד מאיתנו. היא מתחילה בבית, ממשיכה ברחוב ובקהילה, וכיום נמשכת גם אל הרשתות החברתיות.

בכם, תומכי חינוך והוראה, אנו רואים תנועה חברתית שתוציא את החינוך מחדרי הכיתות אל כלל המרחב הציבורי קהילתי, ותחיל אותו בדרך של אכפתיות ונתינה.

זו הדרך הראויה ביותר ליטול אחריות על דור העתיד שלנו ואני מבקש להודות לכם מקרב לב על התנדבותכם ולאחל לכם הצלחה וסיפוק ממעשי ידיכם.

שלכם בברכה,

שמואל אבואב

דברי פתיחה – איל רם, סמנכ"ל ומנהל מינהל עובדי הוראה

שלום רב,

האם משה היה יכול להוציא את בני ישראל במצרים ולהובילם 40 שנה במדבר ללא אהרון?
גדול ככל שיהיה המורה, הוא נדרש לתומך לצידו.

החלום שלנו הוא שבכל ארוחה משפחתית חגיגית בכל רחבי המדינה, יהיה לפחות תומך הוראה אחד.

החלום הוא לשנות את מערכת היחסים בין בית הספר והקהילה בה הוא נמצא,

החלום הוא להגיע למהלך שכל מורה שרוצה, מוצא תומך הוראה לצידו,

שכל ילד מתקשה, מוצא עזרה,

שכל ילד מקבל השראה,

שכל מתנדב מוצא משמעות ותשוקה בתרומה.

החלום הוא להקים תנועה חברתית שתשפר באמת את פני החינוך והחברה

יצאנו לדרך

השביל נפרץ

ודרכינו עוד ארוכה

אני מבקש להודות לצוות החדש והקטן של אגף תומכי הוראה במינהל - פרי אדרי עראמי, שלומית ראונר, ורדה בורובסקי ושיר שגב

ובעיקר - תודה לכם, שותפים, על תרומתכם הגדולה ועל שיתוף הפעולה,

איל רם

סמנכ"ל ומנהל מינהל עובדי הוראה

דברי פתיחה – פרי עראמי אדרי, מנהלת תחום תומכי חינוך והוראה

חברים יקרים שלום רב,

אנו מתכבדים להגיש לכם בזאת את המידעון שלנו העוסק בעולם ההתנדבות במערכת החינוך. **מיזם תומכי חינוך והוראה** קם מתוך רצון להעמיק את ערך ההתנדבות בחברה הישראלית בכלל ובמערכת החינוך בפרט. בדרך זו יוכלו המתנדבים לסייע לאנשי החינוך במלאכת ההוראה, לסייע לתלמידים בתחומי החינוך והלמידה, להוות השראה ומודל לתלמיד ולחבר את הקהילה העוטפת את בית הספר למרחב הבית ספרי.

אנו מאמינים כי במקום בו בית הספר פתוח לקהילה והקהילה הופכת להיות חלק ממנו ניתן למנף את העשייה ולהפוך את בית הספר למרכז חינוכי ערכי ואיכותי לכלל התושבים.

כיום במערכת החינוך פועלים כ-36,000 מתנדבים במוסדות החינוך בכל שכבות הגיל, מגני הילדים ועד לכיתה י"ב. תחומי העיסוק בהם לוקחים חלק המתנדבים נוגעים לסיוע במקצועות הלימוד, לתמיכה רגשית וחברתית ולמיזמים הנבנים עם צוותי בתי הספר ועונים על צרכי בית הספר.

אנו רואים במתנדבים שותפים אמיצים לדרך ומקווים כי יחד נוביל לשינוי חברתי ברמה הלאומית של תפיסת המעורבות האזרחית והערבות ההדדית.

במידעון זה ובמידעונים שבדרך נחשוף מיזמים של התנדבות, נעדכן בכל הנוגע לעולם המתנדבים במערכת החינוך, נביא חידושים, מאמרים ומחקרים ככל שיהיו ובעיקר נהווה כולנו אבן שואבת למעשה החינוכי ערכי בחברה הישראלית.

ברוח של אביב, פריחה ולבולבול, שאו ברכה בעמלכם והמשך עשייה פורייה ומוצלחת, חג פסח כשר ושמח!

פרי עראמי אדרי

מנהלת תחום תומכי חינוך והוראה

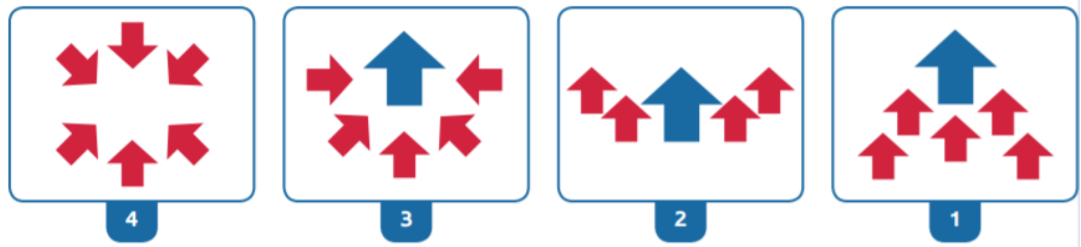
דו"ח מת"ת: ניהול מתנדבים במוסדות חינוך

דו"ח ייעודי שבוצע ע"י ד"ר עידו ליטמנוביץ מהיזמה למחקר יישומי בחינוך, בוחן מודלים שונים של הפעלת מתנדבים, ומשתמש לצורך כך בחקר של ארבע תוכניות ספציפיות שמתקיימות בארה"ב. בהתאם, נבחנות בדו"ח סוגיות הסינון, הפיתוח המקצועי, האחריות התפעולית על המתנדבים ועוד. לצד זאת, בדו"ח ראיונות עם ארבעה מובילי התנדבות רלוונטיים בישראל. מובא כאן חלק מפרק הסיכום של הדו"ח. אנו מזמינים אתכם לקרוא את המחקר המלא: <http://yozma.mpage.co.il/SystemFiles/23250.pdf>

מאפיינים משותפים לשיטות אפקטיביות של ניהול מתנדבים בחינוך

כיצד מנהלי מוסדות יכולים לנהל מתנדבים באופן אפקטיבי? בדוח מוצגים דגמים שונים:

1. הובלה מלאה של המנהל את המתנדבים
2. הובלה משותפת של המנהל ושל מתנדבים
3. מנהל כלקוח של מתנדבים
4. קבלת "שירותי מתנדבים" מעמותות חיצוניות ללא מעורבות של המנהל והצוות

מנהלי מוסדות חינוך המבקשים למנף את פעילות המוסד שלהם באמצעות רתימת מתנדבים צריכים לברר קודם מהו אפיון המתנדבים המתאים להם (מבחינת אישיות ומשאבים העומדים לרשותם) ולמוסדות החינוך שלהם (מבחינת צרכים ומשאבים) ומהי מידת המעורבות שהם מצפים לה מהמתנדבים. בחינה של מידת המעורבות הרצויה וכן מיפוי צרכים של בית הספר, שעולה שוב ושוב כצורך חיוני, נתפסים כשלבים מקדימים לכל התערבות אפקטיבית של התנדבות. נוסף על כך חשוב שתכנון המעורבות של מתנדבים לא תעבי על עבודת הצוות בשכר. זאת לא רק כדי להימנע מלפגום ביוקרה של אנשי הצוות, אלא משום שמעורבות של מתנדבים, אם אינה מובחנת היטב מעבודת אנשי הצוות, עלולה להשפיע לרעה על תנאי השכר של הצוות ולגרום לקיצוץ בתקציבי המוסד.

לאחר שלבים מקדימים אלו, נראה ששימור המתנדבים האיכותיים לאורך זמן הוא גם הוכחה להצלחת תוכניות התנדבות וגם מאפיין שלהן. קבלה של מתנדבים כמובנים מאליהם והנחה שהם בעלי הנעה פנימית הן מתכון לכישלון של תוכנית התנדבות. כמו כן ההנחה שהמתנדבים יכולים להתגבר בכוחות עצמם על בעיות שהצוות מתקשה להתמודד עימן מוטעית אף היא ומובילה לאכזבה של שני הצדדים זה מזה. לפיכך מנהלים צריכים, באופן אישי או בסיוע של רכזים מהצוות המקצועי, להפנות את תשומת ליבם לצרכים הפיזיים, החברתיים והרגשיים של מתנדבים ולוודא שאינם נזנחים. כמו כן עליהם ליצור אווירה של שיתוף פעולה בין מתנדבים לבין מורים ואנשי מטה במוסד.

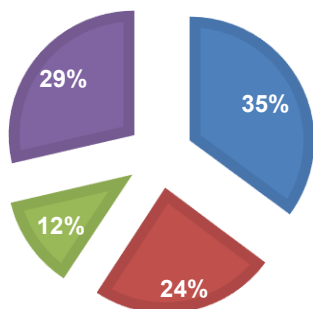
מתוך: ליטמנוביץ, ע' (2018). ניהול מתנדבים במוסדות חינוך. היזמה למחקר יישומי בחינוך

נתונים

בישראל כ-000,36 תומכי חינוך והוראה הפעילים במוסדות החינוך. רובם פועלים באמצעות ארגונים ועמותות בפריסה ארצית, ולצידם ישנם אלפי מתנדבים עצמאיים או כאלו הפועלים כחלק מהתארגנות מקומית.

מיהם המתנדבים?

גמלאים עובדים סטודנטים משרתים

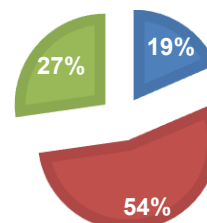

המשרתים – מתנדבי שנת השירות, השירות האזרחי, מורות חיילות או חיילי נח"ל, מהווים כשליש מתומכי ההוראה.
הסטודנטים – באמצעות תוכניות פר"ח, סחל"ב ואקדמיה כיתה מהווים כרבע מתומכי ההוראה. הגמלאים מהווים קרוב ל-30% מבין תומכי ההוראה, ומספרם הולך ועולה. לצידם גדל מספר האזרחים העצמאיים המגיעים למוסדות החינוך, בעיקר באמצעות עמותות "פוש" ו"שיעור אחר". חלקם בין תומכי ההוראה עומד השנה על 12%.

באילו שלבי גיל פעילים תומכי ההוראה?

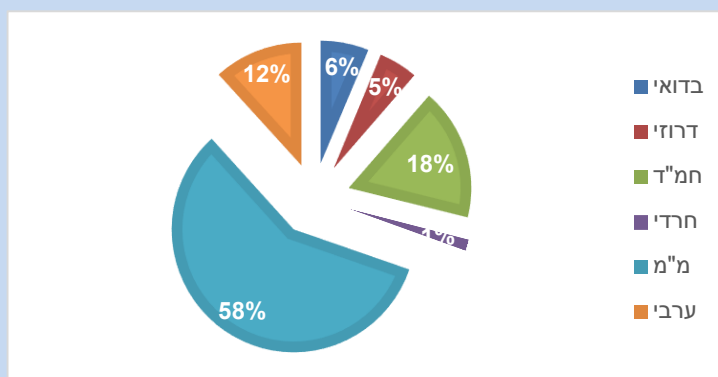
תומכי ההוראה פעילים בכל שלבי הגיל, כאשר התכנים וההכשרה מותאמים. כחמישית מתומכי ההוראה מתנדבים בגני ילדים, רובם דרך תוכנית "זה"ב בגן" של תנועת של"מ בחינוך, בה גמלאים מלמדים תכני זהירות בדרכים את ילדי הגן. כמחצית מתומכי ההוראה מגיעים לבתי ספר יסודיים והיתר לחטיבת הביניים ולתיכון.

על יסודי יסודי קדם יסודי

באילו מגזרים מתקיימת הפעילות?

תומכי ההוראה פעילים בכל המגזרים. כ-60% מהם נכנסים למוסדות חינוך במגזר הכללי, והשאר מתפזרים בין המגזרים האחרים.

תוכנית זה"ב בגן – עמותת של"מ

חוויתית כדי לסייע להטמעה של דרכי התנהגות בדרך. הילדים משמשים כ-"שגרירים" לנושא ומעבירים את המסרים להורים ולשאר בני המשפחה.

התכנים מבוססים על דמות הנקראת "ללה" - כל הכללים מתחילים בלה או בלה: לעצור, להביט לכל הכיוונים, להקשיב לקולות התנועה, לתת יד למבוגר, לעבור את הכביש, לשבת על כיסא בטיחות, לחגור חגורת בטיחות, לרדת לכיוון המדרכה, לחבוש קסדה, לשים מגנים, לשחק במקום מותר.

רותי ויוסקה בדיחי ממושב מולדת הם זוג גימלאים, יש להם 4 ילדים, 13 נכדים ו-6 נינים וכבר 11 שנה שהם מתנדבים בעמותה. הם הסכימו לשתף את חוויותיהם והרגשתם מההתנדבות בגן.

תוכנית "זה"ב בגן" היא תוכנית ארצית להתנדבות גימלאים בגני ילדים בנושא בטיחות בדרכים. התוכנית מופעלת על ידי עמותת של"מ. במסגרת התוכנית מגיעים המתנדבים לגן, משתלבים בפעילות הגן ומובילים יוזמות בתחום בטיחות בדרכים. התוכנית מזמנת מפגש משמעותי בין מתנדבים בקהילה לבין ילדי הגן, צוות הגן וההורים. כל מתנדב בתוכנית מקבל מקום בגן, על ידי מציאת מסגרת פעילות התואמת את כישוריו ויכולותיו. המתנדבים משתלבים בגנים ממלכתיים, גנים ממלכתיים דתיים וגנים של החינוך המיוחד. התוכנית פועלת בכל המגזרים, מצפון ישראל ועד דרומה. הרעיון החינוכי של התוכנית הוא לשמש מודל לחיקוי והערכה לילדים ולהביא מסרים בדרך

מתנדבים בתוכנית - רותי ויוסקה

סיפור ההתנדבות של רותי

עבור כל המתנדבים רגעי האושר הגדולים שלהם בגן מתרחשים כשחוגגים להם יום הולדת, הישיבה על הכסא עם הזר על הראש והברכות שהילדים מציירים ונותנים להם, מלמדים אותם על המקום החשוב והמשמעותי שיש להם בחיי הילדים. "התחלתי כמתנדבת בגן במולדת ורתמתי גם את יוסקה, אומרת רותי, הגענו כל שבוע לגן ילדים וחפשנו מה עוד נוכל לעשות עבור הילדים. בנינו תיאטרון בובות, כתבתי שירים וסיפורים, עשינו הצגות ועבודות יצירה והקפדנו בכל דרך להעביר את המסר שחייבים לשמור על כללי הבטיחות בדרכים. אני המתמדה ויוסקה שמתנדב גם בעמך ובבתי חולים מצטרף אלי מדי פעם. להגיע לגן זו חגיגה, כל הילדים רצים ומחבקים אותי, יש ילד אחד שיש לנו קשר מיוחד. הוא תמיד הראשון שמגיע ומכריז בקול "סבתא רותי הגיעה", מספר לי על מה שקורה לו, מתעניין ושואל שאלות. הקשר שנוצר בינו הוא הדדי, אני רואה כל אחד ומקשיבה לסיפורים אבל אני מרגישה שהם רואים אותי, הם מתייחסים לעגילים ששמותי, לבגד שלבשתי, זוכרים את מה שספרתי ושואלים שאלות".

רותי והגננת שירן קדוש

נחום נוימן - ידיד לחינוך

נחום נוימן מתנדב זו השנה החמישית דרך עמותת "ידיד לחינוך" בבית הספר שזר ברחובות ומסייע במקצועות המתמטיקה והאנגלית לתלמידי כיתות ג-ו. וכך הוא מספר: טרם פרישתי לגימלאות עסקתי בתחומי הניהול, ההנדסה והכספים ולא היה לי כל ניסיון בחינוך ובעבודה עם תלמידים, אך האמנתי שחשוי ינחו אותי בדרך הנכונה גם בממשק עם החלמידים...

מתנדבים מ"ידיד לחינוך"

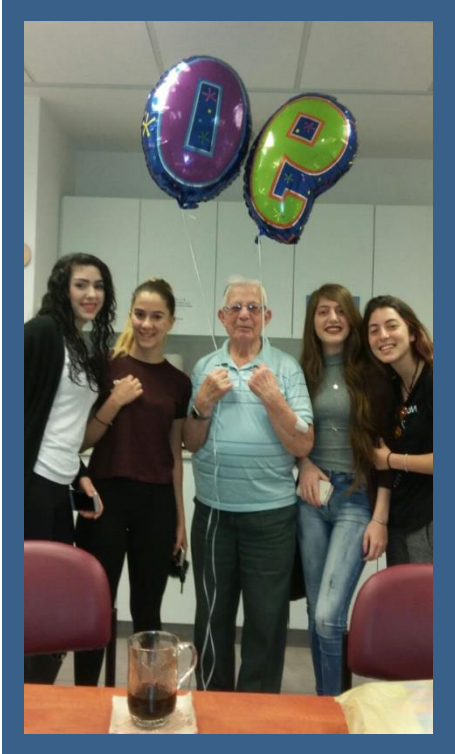

נחום מסייע לתלמידה

בהמשך השיעורים התנהלו לרוב במתכונת הבאה: בחמש הדקות הראשונות של השיעור הוא נהג לספר לי מחוויותיו בשבוע החולף. לאחר מכן הינו לומדים כ 15-20 דקות בהן היה עושה מאמץ רב להתרכז ולקלוט חומר חדש. כאשר היה מאבד ריכוז אפשרתי לו לצייר או לספר בעברית קולחת ומשובחת על אירועים הסטורים שענינו אותו. מדי שבוע התלמיד היה מחכה לי בכיליון עיניים, מחכה לצייר לי ציור או לספר לי מחוויותיו. לצערי מתמטיקה ואנגלית לא הצלחתי להנחיל לו אבל בטוח אני שהמפגשים השבועיים האלו היו חשובים ותרמו לילד ולא פחות תרמו לי.

אני מתקשה לבחור סיפור אחד מתוך מגוון קשרים שנרקמו במהלך השנים עם התלמידים אך אבחר מקרה אחד בו לימדתי תלמיד הלוקה בתסמונת אספרגר. ליוויתי אותו עד סיום בי"ס היסודי בכיתה ו'. כשנפגשנו לראשונה התלמיד לא הצליח לשבת רגע אחד במנוחה, הוא נע והטלטל מצד לצד ואמר שאינו יכול להתרכז. הבנתי שבמצב זה אין מה לדבר איתו על מתמטיקה או אנגלית ושאלתי אותו מה הוא אוהב לעשות והתלמיד ענה לי שהוא אוהב לצייר כלי מלחמה. סיפרתי לו שכמהנדס צעיר הייתי מהנדס הייצור הראשון של קו הייצור של טנק המרכבה. עיני הילד ברקו ותוך דקות שירבט לי על פיסת נייר שרטוט מדהים של טנק. זה היה הציור הראשון מתוך עשרות ציורים שהוא צייר עבורי במהלך השנים.

הצטרפו אלינו!

חולמים בגדול? רוצים לחזק את קשרי הקהילה של בית הספר או גן הילדים שלכם?

רוצים להוסיף למוסד החינוכי מתנדבים? להעשרה, לליווי התלמידים, להשראה. במפגשים אלו, של מתנדב עם תלמידים, נרקמת מערכת יחסים נהדרת שיכולה לתרום לקידום תלמידים בתחומים נרחבים.

התלמידים יהנו מתמיכה וליווי נוסף, מהעשרה ומחשיפה לתחומי דעת ומתגבור לימודי וחברתי. המורים יזכו למבוגר נוסף בכיתה שיאפשר להם להרחיב את המענים בעבודת ההוראה, להרחיב את מעגל הלמידה הפרטנית, להתנסות במתודות פדגוגיות חדשניות ועוד.

לתוכנית פוטנציאל גדול לחיזוק קשרי הקהילה של בתי הספר ולמעורבות הציבור בנעשה במערכת החינוך.

אנו מזמינים אתכם לקחת חלק במיזם ולצרף לבתי הספר שלכם מתנדבים.

מוזמנים ליצור קשר עם גופים המפעילים תומכי הוראה:

פרי עראמי אדרי, מנהלת תחום תומכי חינוך והוראה

periar@education.gov.il

02-5603662

שלומית ראונר, מדריכה מרכזת ארצית

shlomitrau@education.gov.il

054-5662728

02-5603673

ורדה בורובסקי, מפקחת פיתוח מקצועי

vardabo@education.gov.il

02-5603162

שיר שגב, סטודנטית

shirse@education.gov.il

02-5603707

מלגאים (סטודנטים):

• [כפרי סטודנטים](#)

• [סחל"ב](#)

• [פרח](#)

• [אקדמיה כיתה](#)

משרתים:

• [שירות אזרחי](#)

• [שירות לאומי](#)

• [חיילי נח"ל](#)

• [מורות חיילות](#)

• [ש"ש](#)

• [ספורטאים מצטיינים](#)

עמותות מתנדבים

• [עזרה](#)

• [שיעור אחר](#)

• [ידיד לחינוך](#)

• [פוש](#)

• [חתני נובל למצויינות בחינוך](#)

• [של"מ](#)

• [זה"ב בגן](#)

• [מסע](#)

• [ויצו](#)

• [קיבוצי-מחנכים](#)

• [גמלא](#)

